

‘Contouren van een nieuwe toekomst’ (Mattheüs 2: 1-12) 7 januari 2024

Gemeente van Jezus Messias

De geur van oliebollen is uit onze huizen verdwenen. Niet langer worden we opgeschrikt door oorverdovende knallen. Champagneglazen staan weer blinkend in het buffet. ‘Oud en Nieuw’ ligt weer achter ons. Kortom: een nieuw jaar ligt voor ons. Kansen, uitdagingen, dagen vol verwachting, maar natuurlijk ook zorgen, angsten, dagen vol spanning. Het nieuwe jaar, de nieuwe morgen, zal niet een aaneenschakeling van zorgeloze dagen zijn. Licht en donker, de dag en de nachtzijde; ze zullen er allebei zijn. Met een zekere ambivalentie treden we dan ook het nieuwe jaar tegemoet.

Wat is geweest, dat weten we, hebben we misschien ook al in ons leven een plaats kunnen geven, hebben we, ondanks verdriet en pijn, weten te omarmen, maar de nieuwe dagen zijn onduidelijk. Ook al weten we niet wat het nieuwe jaar precies gaat brengen, toch mogen we er vol goede hoop aan beginnen. Leven is immers op de toekomst gericht. De filosoof Kierkenggaard zei over de toekomst: ‘Het leven kan alleen maar achterwaarts worden begrepen, maar moet voorwaarts worden geleefd’. Dat wat op ons toekomt, de nieuwe wereld, daar gaat het om. Het gaat de Messias om het bouwen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, eentje die beter, rechtvaardiger en milder is, dan degene die achter ons ligt. We moeten het leven voorwaarts leven, in al onze vezels Van top tot teen gericht op morgen.

Het is dan wel van belang een ‘stip op de horizon’ te hebben. Welke wereld willen we bouwen? Hoe geven we vorm en inhoud aan onze toekomst? Mattheüs verhaalt van magiërs uit het oosten die een ster zien. Aan de horizon van hun bestaan zien ze een heldere stip. Daar willen ze naar toe. Het is deze helder schijnende stip die hen in beweging brengt. Doordat ze een doel hebben in hun leven pakken ze de boel bij elkaar en gaan op weg. De toekomst in. Ze verlaten het oude en vertrouwde en ruilen het in voor het onbekende. Magiërs, denkers, filosofen die net als Kierkenggaard begrepen: het bestaan kun je terugkijkend verstaan, maar daar moet je niet in blijven steken.

Om niet in het verleden, het vorige jaar, gisteren, te blijven hangen, is het van belang om net als de magiërs uit het oosten, een helder schijnende stip op de horizon te hebben. Met andere woorden: waar wil je naar toe als mens? Wat is jouw schijnende ster, jouw stip die je de weg gaat wijzen in het nieuwe jaar? Gun jezelf een helder doel het komend jaar, dan weet je waarom je leeft.

Sommigen hebben goede voornemens voor het komend jaar. Je zou het een stip op de horizon kunnen noemen. Anderen weigeren hier aan mee te doen. Iemand zei tegen me: 'Mijn goede voornemen is om geen goede voornemens te hebben'. Het mag allemaal. Toch werkt een heldere poolster aan het firmament om je de weg te wijzen. Om stappen in de toekomst te zetten, in beweging te komen.

De magiërs zien een ster. Deze stip aan de horizon, heeft iets mysterieus. Iets magisch haast. Deze stip krijg je niet helemaal in handen. Een ster aan de hemel is niet iets wat ik helemaal kan bevatten. Sterren bevinden zich miljoenen kilometers van ons vandaan. Proxima Centauri, na de zon de dichtstbijzijnde ster, staat 40 biljoen kilometer van ons vandaan! Ik kan me dat niets bij voorstellen. Het licht van deze ster heeft er 4,2 jaar voor nodig om de aarde te bereiken. Dat is al een hele tijd denkt u. Toch is dit in het oneindige heelal helemaal niets. Licht van andere sterren is miljoenen tot miljarden jaren onderweg naar onze bescheiden aarde. Ik kan u deze feiten vertellen, maar begrijpen doe ik dit echt niet. Hier gaat me geen licht meer op. Licht van een ster fascineert; je voelt je ertoe aangetrokken. Dat is juist het mooie van de heldere stip op de horizon van de magiërs.

Je voelt je enerzijds door deze ster aangetrokken, je wilt er meer van weten, maar echt begrijpen kun je het niet; je krijgt het niet helemaal in de vingers. Zo is het ook met geloven; met een geraakt zijn door de Eeuwige. Noem het God, of bron van licht en liefde, of noem het 'Messiaanse hoop', of verlangen. Waarom je nu precies vanmorgen naar deze viering gekomen bent is niet helemaal in woorden uit te drukken. Is het een verlangen naar warmte, aandacht, of een mooi orgelstuk? Is het verlangen naar even koffiedrinken met een ander? Of hoop je vanmorgen getroffen te worden door een gebed? Of is het de behoefte om gewoon even heerlijk te zitten en tot rust te komen? Allerlei redenen. Maar net als de ster aan de hemel, oneindig ver licht, verstaan doe je het niet helemaal. En dat is nu juist het mooie aan geloven. Het trekt aan je, het brengt je in beweging. Maar het blijft een mysterie.

Het is juist dit mysterie, het niet kunnen bevatten, dat we moeten laten staan. Laat de stip van het geloof, de heldere ster boven aan de hemel, maar onbegrijpelijk zijn. Dat is juist zijn aantrekkingskracht. Het vermoeden, het niet helemaal in je vingers hebben, dat brengt je op weg. Geloven in God betekent dat er een mysterie is, een kracht, een licht, groter dan ikzelf.

Zoals een ster voor mij een mysterie is, zo is ook God uiteindelijk een mysterie. Ik weet niet zeker of God bestaat. God, of de Eeuwige valt buiten de categorie van zeker weten. Geloven is aan categorieën en woorden voorbij. Zoals een sterrenhemel ons sprakeloos kan maken, zo ook het mysterie van God.

De magiërs gaan op weg. Ze volgen een mysterieuze ster. Ze zien er iets in. Ze hebben ook vertrouwen dat het hen iets bijzonders zal brengen. Iets goeds. De sterrenwichelaars zijn niet bang om het onbekende te betreden. Ze zijn zelfs vol goede moed.

Het nieuwe jaar mogen wij vol goede moed tegemoet zien. Ook al is het onbekend terrein. In het gedicht van Oeke Kruythof staan de bomen, het nieuwe leven, nog kaal en stil langs de singel. Maar we mogen geloven dat ook nu weer het wonder van opstanding, nieuw leven, toekomst, zich zal voltrekken. Het leven zal worden herschapen.

‘ik weet
de lente komt
de nieuwe taal
die zijn gaan spreken’

Het is een beetje zoals de knotwilgen op het schilderij van Vincent van Gogh. Je ziet de contouren van de bomen, hun stevige stammen, takken zonder bladeren. We hebben een vermoeden hoe de nieuwe morgen eruit gaat zien, maar hoe precies is nog onduidelijk. Komen er veel bladeren aan de takken of weinig? Krijgen ze heldere of doffe kleuren? Hoe dan ook, het wonder van herschepping zal gebeuren.

Nogal wat mensen hebben de neiging vanwege alle slechte berichten in het nieuws de toekomst wat angstig tegemoet te zien. Het is natuurlijk de vraag wat je wil zien. Je ziet immers wat je wilt zien. Durf te kijken met de ogen van de magiërs en je ziet meer dan alleen maar een mysterieuze ster. Je ziet een nieuwe wereld waar een Messias wordt geboren. De ster staat ook voor een energie, een werkelijkheid buiten mijn eigen beperkte leven. De ster staat voor mogelijkheden buiten mijn eigen denkwereld. Grootser en onvoorstelbaarder.

Dat is ook het mooie van de heldere ster die we mogen volgen. Een licht voorbij aan mijn horizon. Het is een licht dat naar mij toekomt en me tegelijkertijd meeneemt. Het leven heeft geen zin in zichzelf. Die moet je buiten je eigen bestaan zoeken. Deze zin kun je niet in jezelf zoeken, want dan wordt de zin begrensd door je eigen werkelijkheid. God als mysterie geeft zin buiten mijn eigen beperktheid.

‘Maar dit ene wordt me steeds duidelijker: dat jij ons niet kunt helpen, maar dat wij jou moeten helpen en door dat laatste helpen wij onszelf. En dit is het enige, wat we in deze tijd kunnen redden en ook het enige, waar het op aankomt: een stukje van jou in onszelf, God.’ Schrijft Etty Hillesum in haar dagboek op 12 juli, 1942.

We zijn als gemeente van de Messias geroepen om God te helpen de hemel op aarde te realiseren. Ook al zien we nu misschien nog kale takken. De toekomst al overweldigend zijn.

Moge het zo zijn

3 januari 2024
Jeroen Jeroense

Vincent van Gogh: Landschap met knotwilgen (1884)

Februaribomen

in al hun vezels wachten zij-
de bomen langs de singel
ademloos gespannen
windstil wachten zij
de kluizenaars in ons bestaan
in zichzelf gekeerd
altijd op dezelfde plaats
en toch-
en toch
verrichten zij
het grootste wonder
herscheppen zij
het leven keer op keer
ik weet
de lente komt
de nieuwe taal
die zijn gaan spreken
de lente
waar ook ik-
ook ik op wachten wil.

Oeke Kruythof